

De stellingselectie voor De Stemtest 2024

Nota voor de politieke partijen

13 april 2024

Stefaan Walgrave (Universiteit Antwerpen)
Benoît Rihoux (Université Catholique de Louvain)
Michiel Nuytemans (Tree company)

Als makers van De Stemtest vinden we het belangrijk om transparant te zijn over hoe we tewerk gingen en vooral om duidelijk te zijn over het cruciale proces van stellingselectie voor De Stemtest 2024.

Bij de evaluatie van onze stemtest van 2019 met de partijen bleek dat vooral het snel antwoord geven op de vele stellingen een ernstige horde was. In 2024 hebben we daar rekening mee proberen te houden. Partijen kregen meer tijd en ze kregen iets minder stellingen te beantwoorden. Aan beide zijden van de taalgrens samen kregen partijen 348 stellingen te beantwoorden. Nederlandstalige en Franstalige partijen kregen in zekere mate dezelfde stellingen, maar niet helemaal (zeker niet voor het regionale bestuursniveau).

Met al deze stellingen maken we deze keer niet minder dan *twaalf* verschillende stemtesten, zes Nederlandstalige en zes Franstalige. We gebruiken de stellingen efficiënter door voor het eerst ook een '*generieke* stemtest' (telkens in de twee talen) te maken die stellingen van alle beleidsniveaus bevat, dus een mix van federale, regionale en Europese bevoegdheden. Daarnaast hebben we zoals steeds een federale, regionale, Europese en Brusselse stemtest, apart voor de twee taalgroepen. Bovendien, en dat is ook nieuw, maken we deze keer voor het eerst een stemtest specifiek bestemd voor *jongeren*, met een heel aantal specifieke jongerenstellingen en een andere look.

Voor de generieke stemtest (dus de gemixte stemtest die verschillende bestuursniveaus beslaat) houden we het systeem van 'shoot outs': als gebruikers in hun stemprofiel na het invullen van de 35 stellingen de eerste twee partijen dicht bij elkaar hebben staan, dan krijgen ze, als ze daarvoor opteren, vijf extra stellingen die die twee partijen verder uit elkaar kunnen halen (waarop deze partijen met andere woorden een verschillend antwoord gaven). Dus voor elke mogelijke combinatie van twee partijen is er een extra pakketje van vijf stellingen voorzien.

Op die manier zijn zo goed als alle stellingen waarop de partijen antwoord gaven én waarover partijen van mening verschilden in Stemtest 2024 verwerkt. In totaal zit er op die manier een recordaantal van 348 unieke stellingen verwerkt in Stemtest 2024 (aan beide kanten van de taalgrens samen). De meeste stellingen die niet in de hieronder beschreven kernselecties voor de stemtesten zitten, worden vaak toch gebruikt als vijf shoot-out-stellingen om twee partijen verder uit elkaar te halen.

WAT ZIJN GOEDE STELLINGEN?

Aan de finale selectie van de vele stellingen die in De Stemtest 2024 zitten, ging een lang selectieproces vooraf. Goede stellingen, dat wil zeggen stellingen met de juiste verwoording en inhoud, moeten immers aan een aantal algemene criteria beantwoorden:

- Het moet gaan om concrete beleidskeuzen, niet om algemene attitudes of waarden.
- Stellingen gaan over toekomstig beleid, niet over het verleden.
- Stellingen gaan idealiter over beleidsverandering, niet over het behoud van het huidige beleid (status quo). Toch zijn er een aantal stellingen in de stemtesten van 2024 die vragen of de gebruiker het eens is met het voortzetten van het huidige beleid, maar hun aantal is beperkt.
- De beleidskeuzen moeten binnen de bevoegdheden van het desbetreffende bestuursniveau liggen. Gezien Stemtest 2024 aparte testen bevat voor vijf verschillende verkiezingen, is dit erg belangrijk. Bijvoorbeeld, de Vlaamse regionale stemtest gaat alleen over Vlaamse bevoegdheden, niet over federale of Europese bevoegdheden. In de generieke stemtest zitten stellingen van de verschillende bevoegdheidsdomeinen vermengd.
- Stellingen mogen niet banaal of triviaal zijn. Het moet gaan om relevante beleidskeuzen of om beleidskeuzen die indicatief zijn voor centrale politieke tegenstellingen. Dat laatste wil zeggen dat een stelling misschien een iets minder belangrijk beleidsdomein beslaat, maar dat de posities van de partijen op die stelling wel een goede indicator zijn van de ideologie van die partijen, en van hun positie op onderliggende breuklijnen.
- Stellingen moeten politiek relevant zijn, en een bestaande discussie of tegenstelling vatten. Ze moeten met andere woorden inspelen op de actualiteit, of pogen die actualiteit (en de kwesties die centraal zullen staan tijdens de regeringsvorming) te voorspellen.
- Stellingen moeten eenvoudig en toegankelijk zijn: de modale deelnemer moet er zich iets bij kunnen voorstellen.
- Stellingen mogen geen dubbele negatie bevatten, dat maakt ze moeilijk interpreteerbaar.
- Stellingen mogen niet in strijd zijn met de internationale rechtsorde waaraan ons land, hoe dan ook, dient te gehoorzamen.
- Stellingen mogen geen argumenten of doelstellingen bevatten. Indien dat niet het geval zou zijn, kan men het eens zijn met het argument of doelstelling maar niet met het beleidsvoorstel of omgekeerd, en bovendien wordt de deelnemer zo in een bepaalde richting gestuurd.
- Stellingen moeten eenduidig zijn: er mag maar één idee in zitten, geen twee of meer.

Een bijkomende kwaliteit van bruikbare stellingen is dat ze partijen discrimineren; dat wil zeggen dat er partijen *voor* de stelling zijn terwijl er ook partijen *tegen* zijn. Discriminerende stellingen helpen de kiezers zich beter in het partijlandschap te oriënteren dan niet discriminerende stellingen. De stellingen in de stemtesten die deel uitmaken van Stemtest 2024 voldoen niet allemaal aan dat discriminatiecriterium. In de Europese en Brusselse Franstalige stemtesten

zitten er een zeer beperkt aantal stellingen waarover de Franstalige partijen het allemaal eens of oneens zijn. Dat is het gevolg van het feit dat de stellingen die we in 2024 aan de partijen voorlegden vooral aan Franstalige kant minder discrimineren dan bij voorgaande stemtesten het geval was. Noteer dat het aantal stellingen waarover alle partijen het eens zijn — stellingen die dus eigenlijk niet bruikbaar zijn — in 2024 vrij sterk gestegen is ten opzichte van 2019. We zien een duidelijke verschuiving in de richting van meer ‘strategische’ antwoorden waarbij partijen meer dan vroeger hun antwoorden proberen af te stemmen op wat (ze denken dat) de meerderheid van de kiezers denkt.

Dat een aantal stellingen aan Franstalige zijde ‘consensueel’ zijn — alle partijen denken er hetzelfde over — wil niet zeggen dat elke partij dezelfde score krijgt voor die consensuele stellingen. Er zijn verschillen tussen de *gewichten* die de stellingen voor de verschillende partijen hebben (afhankelijk van de aandacht die ze in hun programma aan de onderliggende thema’s gaven; zie verder). Dus zelfs consensuele stellingen onderscheiden partijen van elkaar, maar dan alleen in het gewicht dat ze voor de verschillende partijen krijgen.

FASE 1 - FORMULEREN VAN STELLINGEN

In een eerste fase lijdten we de bevoegdheden van de verschillende bestuursniveaus af en beslisten we hoeveel stellingen we per bevoegdheid ongeveer willen hebben op elk bestuursniveau. Belangrijke bevoegdheden (vb. onderwijs op regionaal vlak) kregen meer stellingen toebedeeld dan minder belangrijke bevoegdheden (vb. wetenschapsbeleid, spijtig genoeg). Uiteraard was ons doel ook dat in de uiteindelijke stemtesten zelf de belangrijke bevoegdheden meer stellingen toebedeeld krijgen dan de minder belangrijke.

Gebaseerd op de actualiteit, een bevraging van de redacties, de partijprogramma’s, en de partijstandpunten (partijwebsites) formuleerden we initieel een heel groot aantal stellingen. Ook deden we een beroep op experts. We vroegen experts om elk op het domein waarin ze gespecialiseerd zijn ons een aantal voorstellen voor stellingen te bezorgen. We vroegen in totaal aan 33 experts, meestal academici, om input. Via al deze kanalen kwamen we tot een erg lange *long-list* van stellingen. In totaal zijn we vertrokken van bijna 1000 mogelijke stellingen (die vaak overlapt). Door steeds opnieuw de criteria die we hierboven uitlegden, toe te passen en nieuwe stellingen te formuleren om lacunes op te vullen, werkten we de lijst stellingen verder uit. Per bevoegdheidsdomein weerhielden we in deze fase een op voorhand bepaald aantal stellingen, ongeveer de helft meer dan het aantal dat we in de uiteindelijke stemtesten wilden hebben.

De stellingen werden in deze fase ook voorgelegd aan verschillende gewone burgers die ons hielpen bij het verstaanbaar houden of maken van de stellingen. Soms gaven de gewone burgers ons te kennen dat de relevantie of reikwijdte van een bepaalde stelling onduidelijk of moeilijk uit te leggen was; die stellingen werden aangepast of geschrapt.

FASE 2 - ANTWOORDEN VAN PARTIJEN

Op 29 januari 2024 werden de stellingen aan de partijen bezorgd. Ze kregen in principe twee weken om op de stellingen een antwoord te formuleren en om hun motivatie toe te voegen. Dat proces liep vlot. In 2019 duurde het verzamelen van alle partij-antwoorden 25 dagen; in 2014 duurde het 7 weken (!). Deze keer in 2024 hadden we na 21 dagen alle antwoorden en motivaties in ons bezit.

Er waren in totaal 348 unieke stellingen waarover we het standpunt van de partijen wilden kennen — vaak werd dezelfde stelling voorgelegd aan de Nederlandstalige en Franstalige partijen; dit totaal bevat ook de stellingen van de specifieke jongerenstemtest. In 2019 ging het nog om veel meer stellingen, zijnde 458. In totaal verwerkten we niet minder dan 3.076 antwoorden en motivaties (nog zonder de jongerenstemtest stellingen) van de Belgische partijen op de voorgelegde stellingen. In Tabel 1 hieronder staat een overzicht van het aantal stellingen in deze fase, en van het aantal stellingen die de partijen niet discrimineerden.

Tabel 1 - Aantal stellingen in de verschillende stemtesten

	# stellingen beantwoord door partijen	# niet-discriminerende stellingen	# stellingen in de finale (kern) stemtest
Federaal Vlaams	75	19	35
Federaal Franstalig	75	20	35
Regionaal Vlaams	69	11	35
Regionaal Waals	79	19	35
Brussels Vlaams	40	9	25
Brussels Franstalig	40	17	25
Europees Vlaams	41	5	25
Europees Franstalig	41	17	25
Jeugd Vlaams	80	13	35
Jeugd Franstalig	79	25	35
Generiek Vlaams	80	13	35
Generiek Franstalig	78	18	35

Nadat alle antwoorden binnen waren, keken we kritisch naar de antwoorden en de motivaties van de partijen. Dat deden we op twee manieren.

Ten eerste hadden we in ons eigen team op voorhand een inschatting gemaakt van de antwoorden die partijen zouden geven, telkens vier academici in beide taalgroepen maakten die inschatting. Als de antwoorden van de partijen onze verwachtingen duidelijk tegenspraken, gingen we in officiële partijdocumenten op zoek naar een schriftelijk bewijs van het gegeven partijstandpunt (partijprogramma, website, persberichten, krantenartikelen met het partijstandpunt etc.). Als we

bewijs vonden dat het partij-antwoord waarachtig was, accepteerden we het partij-antwoord. Indien we geen bewijs vonden van het gegeven antwoord, dan schreven we de partij aan met de vraag om het antwoord te wijzigen. Sommige partijen pasten hun antwoord op de betrokken stelling aan.

Ten tweede deden we een grondige screening van de antwoorden in combinatie met de gegeven motivaties. Uit die argumentaties bleek soms dat partijen een stelling fout hadden begrepen, of er zat een tegenstrijdigheid tussen het antwoord en de gegeven motivatie. Indien dat het geval was, koppelden we terug naar de partijen en bespraken met hen de eventuele tegenstrijdheden tussen standpunt en argumentatie. We vroegen hun om ofwel hun motivatie, ofwel hun antwoord aan te passen. Soms paste een partij zijn argumentatie aan, soms het antwoord.

Op basis van de finale antwoorden van de partijen werd een tweede stap in de stellingselectie gezet. Stellingen die de partijen niet van elkaar onderscheidden, werden verwijderd. In Tabel 1 hierboven is zichtbaar hoeveel stellingen er in deze fase uitvielen per stemtest. Dat waren er deze keer dus vrij veel, met name 62 (van het beginaantal van 348, dus 19% niet-discriminerend).

FASE 3 – SURVEY IN WALLONIË EN VLAANDEREN

De stellingen van de drie grote stemtesten — de *generieke*, de *federale* en de *regionale* — werden bij representatieve stalen van de bevolking gepeild, aan beide zijden van de taalgrens. Het ging in totaal om 235 stellingen. Elke stelling van deze zes stemtesten werd voorgelegd aan zes aparte, zo representatief mogelijke steekproeven (leeftijd, geslacht, opleiding) van de respectievelijke bevolkingen van ongeveer 900 burgers. Bpact (surveybureau) legde tussen 1 februari en 4 maart 2024 voor ons de stellingen voor aan zes steekproeven. Het ging om een online enquête uit het bestaande panel van Bpact. In totaal werden 5.174 mensen bevroegd.

Naast de stellingen bevatte de survey ook een klein aantal bijkomende vragen, onder meer over het vroegere en toekomstige stemgedrag. Dat liet ons toe de finale selectie met meer informatie uit te voeren. +/- 30% van de respondenten weigerden hun huidige partijvoorkeur te geven. Dat betekent dat we ze niet kunnen gebruiken bij de finale selectie, omdat we daar rekening houden met de partijvoorkeuren.

Voor de *jongerenstemtest* was het niet mogelijk om een representatieve steekproef van jongeren te bevroegen. Daarom werkten we met de burgerpanels van de twee academische partners, de UAntwerpen en UCLouvain. Alle stellingen werden voorgelegd aan respondenten van deze panels samen met vragen over voorbij en toekomstig stemgedrag. Het ging om 2.746 Vlaamse en 2.506 Franstalige respondenten. Noteer dat we voor de jongerenstemtest dus de finale selectie maakten, gebaseerd op informatie die niet specifiek van jongeren komt maar van kiezers in het algemeen.

Voor de kleinere *Brusselse* stemtesten en de twee *EU*-stemtesten werd er geen surveyonderzoek gedaan. Dat wil zeggen dat de stellingselectie voor deze stemtesten niet gebaseerd is op publieke-opiniedata.

Technisch gesproken werden er in deze surveyfase geen stellingen verwijderd, er werd wel belangrijke informatie ingezameld om in de laatste fase een weldoordachte beslissing over de finale selectie te kunnen maken.

FASE 4 - FINALE SELECTIE VAN DE STELLINGEN

De finale selectie gebeurde gedurende twee weken van frequente werksessies met het academische kernteam (UAntwerpen, UCLouvain en Tree company) — dus zonder mediapartners — tussen 12 en 21 maart 2024. We gebruiken de surveys om de finale selectie van stellingen per stemtest maken. We maakten gebruik van zelf ontwikkelde software (KPsoft) om uit alle mogelijke combinaties van stellingen voor een bepaalde stemtest een bepaalde optimale combinatie te kiezen. Het aantal mogelijke selecties (dus combinaties van stellingen) is immers oneindig hoog. Als je 75 stellingen hebt en je trekt er daar 35 uit, dan zijn er duizenden miljarden combinaties mogelijk (concreet: 2.942.618.815.403.661.578.310 mogelijke selecties). Uit deze eindeloze hoeveelheid combinaties de best mogelijke selectie kiezen, is de bedoeling van deze laatste fase.

In deze laatste fase ging het niet meer om het aftoetsten van bepaalde criteria voor de stellingen op zich maar om het nagaan of een *selectie* van stellingen (dus een pakket stellingen dat samen kandidaat is om een stemtest uit te maken) aan bepaalde criteria beantwoordde. Onderstaande criteria speelden bij de keuze van de finale selecties een rol.

- (1) Er moest balans zijn in de ‘richting’ van de formulering van het pakket van stellingen in een selectie van stellingen, waarbij stellingen soms in de ene richting en soms in de andere werden geformuleerd. Dit doen we omdat deelnemers niet in een bepaalde richting zoude n worden geduwd. Je kan natuurlijk van mening verschillen over wat ‘links’ en wat ‘rechts’ net is maar volgens onze operationalisering is in de finale selecties het evenwicht in de meeste stemtesten heel goed bereikt. Als we naar het totaal over alle stemtesten heen kijken in Tabel 2 dan zien we dat 39% van de stellingen links geformuleerd zijn, 38% rechts geformuleerd en 23% van de stellingen zijn noch links noch rechts geformuleerd omdat de stelling zelf niet als links of rechts kan worden beschouwd. De tabel hieronder bevat de details voor alle stemtesten.

Tabel 2 - Aantal stellingen en de richting van hun formulering in de verschillende stemtesten

	Links geformuleerd	Rechts geformuleerd	Noch links noch rechts
Federaal Vlaams	15	13	7
Federaal Franstalig	13	14	8
Regionaal Vlaams	11	14	10
Regionaal Waals	15	13	7
Brussels Vlaams	8	7	10
Brussels Franstalig	9	9	7
Europees Vlaams	9	9	7
Europees Franstalig	10	9	6
Jeugd Vlaams	16	15	4
Jeugd Franstalig	16	13	6
Generiek Vlaams	14	13	8
Generiek Franstalig	13	15	7
Alle stemtesten samen	149	144	87

(2) Er moest voor elk bevoegdheidsdomein (thema) een minimum aantal stellingen in de finale selectie, en het maximum mocht niet overschreden worden. Elke stelling kreeg twee thema's toegewezen (soms twee keer hetzelfde thema als het over een stelling zuiver op één bepaald bevoegdheidsdomein ging). We wilden er voor zorgen dat de verschillende stemtesten een grote variatie aan beleidsthema's aan de burgers presenteren en op hetzelfde moment was het onze bedoeling om de belangrijke bevoegdheidsdomeinen door meer stellingen te laten vertegenwoordigen in de stemtesten. Tabel 3 hieronder geeft die variatie en 'zwaartepuntvorming' aan. De tabel bevat het aantal stellingen per thema per stemtest.

Tabel 3 - Aantal stellingen en hun thematische classificatie in de verschillende stemtesten

	FED VL	FED FR	REG VL	REG FR	BX FR	BR VL	EU VL	EU FR	GEN VL	GEN FR	JON NL	JON FR
Arbeid, economie, en consumentenbescherming	10	11	-	-	-	-	-	-	6	10	7	10
Asiel, migratie en integratie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Budget en financiën	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buitenlands beleid en ontwikkelingssamenwerking	4	3	4	2	1	1	7	7	8	8	2	6
Consumentenbescherming	-	-	-	-	-	-	5	6	-	-	-	-
Defensie	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Economie	-	-	10	11	8	7	-	-	-	-	-	-
Economisch beleid	-	-	-	-	-	-	6	4	-	-	-	-
Ethische thema's	3	3	-	-	-	-	-	-	1	1	7	5
Financiën	8	11	3	7	6	4	-	-	8	6	4	2
Gezondheidszorg, welzijn en gezin	14	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Immigratie en integratie	8	4	8	4	6	4	5	9	9	8	5	6
Institutionele zaken	-	-	2	4	2	2	7	6	-	-	-	-
Internationale handel en douane	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Interne markt en competitie	-	-	-	-	-	-	6	3	-	-	-	-
Justitie en politie	5	3	-	-	-	-	-	-	4	2	5	4
Media en cultuur	-	-	2	6	-	-	-	-	2	2	3	1
Milieu en energie	3	4	10	7	7	6	9	10	9	6	7	4
Mobiliteit en openbaar vervoer	3	7	5	9	7	5	-	-	3	4	5	5
Onderwijs	-	-	6	10	5	8	-	-	4	6	9	8
Ruimtelijke ordening	-	-	12	4	5	8	-	-	4	2	2	2
Sociale Zaken	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10	9	13
Sociale zekerheid	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staatshervorming en politieke instellingen	3	2	-	-	-	-	-	-	7	4	5	4
Visserij en landbouw	-	-	4	2	-	-	3	3	1	1	-	-
Welzijn	-	-	4	4	3	5	-	-	-	-	-	-

(3) Onze bedoeling was verder om de federale en Europese stemtesten aan beide zijden van de taalgrens maximaal uit te rusten met dezelfde stellingen. Stemtest 2024 laat toe aan Nederlandstaligen, als ze dat willen, zichzelf ook vergelijken met de standpunten van de Franstalige partijen en hetzelfde geldt uiteraard voor de Franstaligen en de Nederlandstalige partijen. Onze redenering was dat op deze twee bestuursniveaus Vlamingen en Franstaligen sámen beslissen, en dus is het interessant om te weten wat de partijen aan de andere zijde van de taalgrens denken over dezelfde beleidsopgaven. Daarom was één van de criteria bij de finale selectie de potentiële gemeenschappelijkheid van een stelling. We stelden echter vast dat het moeilijk was om stellingen te formuleren die aan beide zijde van de taalgrens discrimineerden. Toch zijn nog steeds een vrij groot aantal stellingen in de overlappende stemtesten gemeenschappelijk. Ook in de regionale stemtesten zijn er een aantal stellingen die overlappen. In Tabel 4 hieronder staat het overzicht.

Tabel 4 – Overlappende stellingen aan beide zijden van de taalgrens

	Alleen Franstalig	Alleen Vlaams	Gemeenschappelijk
Federale stemtest	12	12	23
Europese stemtest	8	8	17
Brusselse stemtest	17	17	8

(4) Helemaal op het einde hebben we bij de finale selectie van stellingen, als allerlaatste criterium, ook rekening gehouden met de partijvoorkeuren van de mensen die in de survey de stellingen hebben beantwoord. Die bevraging bevatte vragen over het geplande stemgedrag van de kiezer ('Als het nu verkiezingen zouden zijn...'). We gebruikten deze gegevens over toekomstig stemgedrag om een finaal pakket van stellingen te selecteren dat zoveel mogelijk deelnemers zo dicht mogelijk bij 'hun' (voorgenomen) partij plaatste. We streefden er naar om het aantal 'juist' geplaatsten zo groot mogelijk te maken over alle partijen heen, zodat Stemtest 2024 een zo realistisch mogelijk beeld geeft van de kiezers van elke partij. Deze laatste oefening bleek lastig. Gezien kiezers voor veel verschillende redenen voor partijen stemmen, en gezien hun standpunten over concrete beleidsopgaves waarmee stemtesten zoals de onze werken, daar maar een klein deel van uitmaken, komen relatief weinig kiezers, als je enkel rekening houdt met hun antwoord op 35 (of 25) stellingen, effectief bij de partij uit waar ze zeggen op 9 juni 2024 op te zullen gaan stemmen. Het grootste deel van de voorgenomen kiezers van elke partij kwam in elk van de stemtesten en in de vele miljoenen combinaties die we testten als eerste partij uit bij een andere partij dan hun eigen partij. Binnen de miljarden combinaties zochten we telkens naar deze combinatie die de allerbeste classificatie van kiezers bij hun partij realiseerde én waarbij de verschillen tussen de 'juist-plaatsing' tussen de verschillende partij-electoraten zo klein mogelijk waren.

WEGING VAN DE STELLINGEN

De stellingen voor De Stemtest 2024 werden niet alleen zorgvuldig geselecteerd, ze kregen ook een zeer precies gewicht toegekend. Die gewichten zijn variabel: niet elke stelling weegt even zwaar voor elke partij en voor elke deelnemer.

De *deelnemers* aan De Stemtest 2024 kunnen extra-gewicht (*'boost'*) geven aan specifieke statements zelf. Deelnemers kunnen, na het beantwoorden van alle stellingen van een stemtest, zo veel stellingen als ze willen, aanduiden als bijzonder belangrijk voor hen. Die stellingen krijgen dus meer gewicht voor die deelnemer. Dat extra gewicht is in totaal 20%, en het wordt verdeeld over alle stellingen die als belangrijk worden aangeduid. Als een deelnemer één stelling als belangrijk aanduidt, krijgt die ene stelling een boost van 20% extra (bovenop de 100% in totaal). Als een deelnemer 10 stellingen aanvinkt als belangrijk dan wordt dat extra gewicht dus verdeeld over die 10 stellingen, dus krijgen ze elk 2% extra-gewicht.

De weging van de stellingen aan de kant van de *partijen* steunt op een automatische inhoudsanalyse van de partijprogramma's. Noteer dat we in deze programma's in deze fase *niet* op zoek gingen naar de precieze standpunten van de partijen, maar alleen naar de aandacht die de partijen aan verschillende thema's besteedden.

We vroegen de partijprogramma's van alle partijen op in februari, en ontvingen van alle partijen (vaak voorlopige) partijprogramma's in de loop van maart. Zelfs op het moment van schrijven zijn nog niet alle partijprogramma's finaal, en dus zijn we verplicht te steunen op heel wat voorlopige programma's. We gaan er van uit dat de aandacht die beleidsthema's krijgen niet sterk zal variëren tussen het voorlopige en het finale programma.

Gezien de programma's laat klaar waren — en we dat verwacht hadden — werd de partijaandacht door middel van een automatische inhoudsanalyse in kaart gebracht. De inhoudsanalyse werkt op basis van codeboeken die per thema een lijst aan relevante trefwoorden bevatten, en telt hoeveel keer elk trefwoord in het partijprogramma voorkomt. Daartoe werden er woordenboeken geconstrueerd in beide talen, op basis van het internationaal gebruikte Comparative Agendas Project (CAP) woordenboek, dat trefwoorden bevat voor 23 beleidsdomeinen (bijvoorbeeld macro-economie, energie, milieu, enzovoort).

De CAP-codes werden dan één voor één toegekend aan de op voorhand bepaalde lijst van thema's per beleidsniveau. Het was onze bedoeling om een zo groot mogelijke 'match' tussen de partijprogrammamacodering en de themacodes in de stemtest te maken.

Bij partijen die maar één algemeen programma voor de verschillende verkiezingen (federaal, regionaal en Europees) opstelden, baseerden we de gewichten voor de drie stemtesten op dit algemene programma. Op die manier maximaliseren we de inhoudelijke 'match' tussen de

partijprogramma's en de thema's van de stemtesten, gegeven de onmogelijkheid om binnen een programma duidelijk onderscheid te maken tussen de beleidsniveaus. Per stemtest gaat het om 10-11 beleidsthema's die elk een gewicht kregen.

Af en toe gebeurde het dat een partij minder dan 1% van haar programma aan een thema besteedde, soms was er zelfs helemaal geen aandacht. We beslisten daarom elk van die zeer laag scorende thema's per partij een minimumgewicht van 1% te geven, zelfs als een partij nog minder dan 1% aandacht besteedt aan dat thema in haar programma. Op die manier worden alle thema's, en dus alle stellingen, toch op een minimale manier meegerekend in de stemtesten. Ook als een partij heel erg veel aandacht besteedt aan een bepaald thema, en dus een heel nauw programma heeft, corrigeerden we daarvoor. Het zou er immers toe leiden dat de stellingen binnen dat thema een enorme impact zouden hebben op de score van de partij. Dit gaat in tegen de bedoeling van de stemtest om een breed overzicht te geven van de inhoudelijke posities van partijen. Daarom topten we het maximale gewicht per thema af op ongeveer 20%.

Het eigenlijke gewicht per stelling is het gewicht van dat thema (een percentage van het totale programma aan dat thema besteed) gedeeld door het aantal stellingen over dat thema in de betrokken stemtest. Dus, hoe meer stellingen over een thema, hoe meer het gewicht van dat thema voor die partij verdeeld is over verschillende stellingen. Elke stelling kreeg twee thema's toegekend: soms was dat twee keer hetzelfde thema, maar meestal ging het om verschillende thema's. Bijvoorbeeld, een stelling over hogere belastingen op plastic flessen is een beleidsvoorstel dat de bedoeling heeft om het milieu te verbeteren, maar de manier waarop dat gebeurt is via fiscale middelen. Zo'n stelling krijgt dan zowel het thema 'milieu' als het thema 'financiën' mee omdat het fiscale instrument wordt gebruikt voor een milieumaatregel.

Het is dus belangrijk op te merken dat partijen zich dus niet alleen van andere partijen onderscheiden op basis van de *inhoud* van hun ideeën (het antwoord op de stellingen) maar ook op basis van het *belang* dat ze aan thema's (en dus stellingen daarover) hechten. Hoewel twee partijen misschien grotendeels dezelfde antwoorden geven op de stellingen kan het belang dat ze aan die stellingen hechten toch verschillen.

Voor meer informatie kan u terecht bij de opstellers van deze nota (en de makers van de stemtest):

Stefaan Walgrave stefaan.walgrave@ua.ac.be

Benoît Rihoux benoit.rihoux@uclouvain.be

Michiel Nuytemans michiel@treecompany.be